

THEOLOGIA BIBLICA

Éles Éva*

Melegföldvár

„Mert ismeritek a mi Urunk Jézus Krisztus kegyelmét...” Igehirdetés előkészítése a 2Kor 8,7–9 alapján

1. Exegetikai és kortörténeti megértés

1.1. Pál és a korinthusiak: a bizalom határán

Perikópánk a korinthusi misszió utolsó szakaszához kötődik. Ahhoz, hogy megfelelő rálátásunk legyen a textus történeti körülményeire, szükséges elidőznünk néhány gondolat erejéig az előzményeknél. Korinthus jelentősége talán abban a mondatban ragadható meg legtisztábban, amelyet a második levél emocionálisabb anyaga őrzött meg számunkra: *Nagy a bizalmam irántatok...* (πολλή μοι παρρησία πρὸς ὑμᾶς... 2Kor 7,4). Pál apostolnak ez a megállapítása valóban nagyobb figyelmet érdemel, és egy sor kérdést indíthat el bennünk. Milyen tényezők lecsapódásából származik ez a nagy bizalom? És hogyan alakult a sorsa ennek a páratlan érzelmi nagyvonalúságnak? Ezekre a kérdésekre három témakörben keressük a választ.

1.1.1. A város földrajzi elhelyezkedése

A görög Korinthus Kr. e. 146-ban pusztították el a rómaiak, és Julius Caesar bő száz év után építtette újjá. A város kultúráját ekkor már a római szellemiség alakította, a görög ethosz helyét átvette a római kultúra, vallás és adminisztráció. Korinthus volt Akhája provincia közigazgatási központja, emellett két jelentős kikötővel is rendelkezett: a Szaronikosz-öböl partján Kenkhrea, a Korinthoszi-

---

* Éles Éva (Szamosardó, 1988) 2007–2013 között folytatott teológiai tanulmányokat a Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézetben (KPTI), 2013-tól a Katonai Református Egyházközség lelképásztora. 2017–2018 között Kampenben, a Theologische Universiteit van de Gereformeerde Kerken in Nederland (Vrijgemaakt) fakultásán folytatott posztgraduális magiszteri tanulmányokat, és szerzett MTh-oklevelet újszövetségi szakon. 2019-től bekapcsolódott a KPTI Ravasz László Gyakorlati Teológiai Kutatóközpont munkájába, 2020-tól a Debreceni Református Hittudományi Egyetem doktorandusza. Kutatási területei: szenvedés és jó cselekedetek kapcsolata Péter első levelében, Péter leveleinek homiletikuma, a bibliai szöveg irodalmi jellegzetességeinek homiletikai jelentősége Péter levelei alapján. 2021-től a KPTI óraadó tanára.

öböl partján pedig Lekhaion biztosította a kapcsolatot Ázsia és Itália között.¹ A helyszín természeti előnyei lenyűgözték Marcus Tullius Cicerót is (*Tusculanae disputationes* 3,53). Innen ered a filozófus-jogász elfogult víziója, amely szerint Korinthus idővel vetekedni fog Róma primátusával.² Pál felismerte a kereskedőváros kiemelt fontosságát, ahol a gyarmatosítás révén többféle nemzetből származó és sokszínű társadalmi státuszú lakos, fölszabadított rabszolgák, nyugállományba vonult katonák éltek együtt: görögök, latinok, szíriaiak, ázsiaiak, egyiptomiak és zsidók. Korinthusból kiindulva a Földközi-tenger keleti partvidékére és Itáliába is gyorsan elterjedhetett az evangélium.

1.1.2. Isteni kinyilatkoztatás

A város stratégiai elhelyezkedése bármennyire előnyös volt a misszióra nézve, az összkép korántsem volt biztató, és nagy bizalomra sem szolgáltatott egyértelmű okot. Korinthus a mértéktelenség és a szexuális szabadosság jelképe volt. Ez a megállapítás fokozottabban érvényes a régi Korinthusra, de az új város is ebbe az irányba haladt. Talán éppen a keresztyénség terjedése volt az, ami miatt az itt tomboló erkölcstelenség nem szárnyalta túl korábbi hírnevét. A rómaiak által újjáépített város romjai mögött magasodott a megerősített akropolisz, az Akrokorinthosz, ahol a szerelem istennőjének, Aphroditének szentelt templom a maga több száz prostituáltjával az erkölcstelenség fellegvára volt. Az ókori világban megvetéssel csak „korinthusiaknak” nevezték az erkölcstelen, kicsapongó személyeket. A „korinthusi lány” pedig egyenesen prostituáltat jelentett a köztudatban.³ Milyen esélye lehetett annak, hogy az evangélium meggyökerezék a gonoszság fészkeiben? Mindemellett jellemző volt egy erőteljes vallási szinkretizmus, ami a társadalmi berendezkedést, hierarchiát jelentősen formálta. Régészeti kutatások többek között Apollónak, a prófétaság istenének, Aszklepiosznak, a betegek istenének és Tychének, a sors istenének szentelt templomokat fedeztek fel. A korinthusiakhoz írott levelekben jelentkező prófétaságkritika (1Kor 12), a nőkre vonatkozó rendelkezések (1Kor 14,34), vagy éppen a fatalizmus, determinizmus témaköre is (2Kor 11,30–33) a megnevezett kultuszok messzemenő hatásával hozhatók összefüggésbe.⁴

¹ Fee, Gordon D.: *The First Epistle to the Corinthians*. Eerdmans, Grand Rapids, MI 1988, 4.

² Murphy-O'Connor, Jerome: *St. Paul's Corinth. Texts and Archaeology*. Wilmington, Michael Glazier, Wilmington 1983, 47–48. Fee, Gordon D.: XAPIΣ in II Corinthians 1.15: Apostolic Parousia and Paul-Corinth Chronology. In: *New Testament Studies* 24 (1978), 533–538.

³ Murphy-O'Connor, Jerome: *i. m.* 54–55.

⁴ Witherington III, Ben: *Conflict and Community in Corinth: Socio-rhetorical Commentary on 1 and 2 Corinthians*. William Eerdmans, Grand Rapids – The Paternoster Press, Carlsile 1995, 15.

Az ApCsel 18 beszámolójából kiderül, milyen körülmények készítették az apostolt arra, hogy hosszabb ideig tartózkodjék Korinthusban, és folytassa az itt megkezdett missziót. Pál először a második missziós útja alkalmával hirdette az evangéliumot Korinthusban. Miután Thesszalónikából visszafordult, Béreán és Athénon keresztül jutott el Korinthusba, ahol Akvilához és Priscillához, a Rómából – Lukács szerint „nemrég” – ideköltözött munkatársakhoz csatlakozott. Itt sátorkészítőként dolgozott, szombatoként pedig a zsinagógában vitázott, és egyaránt igyekezett meggyőzni zsidókat és görögöket. Később a Makedóniából érkező Timóteus és Szilász is Korinthusban marad. Az apostol „teljesen az ige hirdetésének szentelte magát”, de ez nem hozta meg a hozzá fűzött reményeket. A zsidók nagy ellenállása miatt a misszió fordulatot vesz: Pál a pogányok felé fordul. Ezt két szimbolikus cselekedettel fejezte ki: „lerázta ruhájáról a port”, és beköltözött a zsinagóga szomszédságában lakó Tícusz Jusztusz istenfélő házába.

Igehirdetésének a zsinagógával való szakítás után lett eredménye: Kriszpusz „hitt az Úrban egész házanépével együtt, és a korinthusiak közül, akik hallgatták őt, szintén sokan hittek, és megkeresztelkedtek” (ApCsel 18,8). A tizennyolc hónapra nyúló korinthusi szolgálatára nem a látványos eredmény, hanem az isteni kinyilatkoztatás lesz döntő hatással. Az ApCsel arról számol be, hogy az Úr még a Gallióval való találkozás előtt látomásban jelent meg Pálnak. Bátorította és így biztatta őt: „ne félj, hanem szólj, és ne hallgass, mert én veled vagyok, és senki sem fog rád támadni és ártani neked, mert nekem sok népem van ebben a városban” (18,9–10). Ezek a szavak minden bizonnyal bátorságot és reménységet ébresztettek az apostolban, és az, hogy egy évig és hat hónapig maradt Korinthusban, Istennek az „új nép” iránti elköteleződésének szimbólumává lett. Jelenlétének köszönhetően élénk és sokoldalú keresztyén közösség született, amelynek ingergazdag környezete és befolyásolhatósága megkövetelte a másfél évnél is tovább terjedő apostoli figyelmet és kommunikációt. Az apostol nemcsak két terjedelmesebb levelet küldött a korinthusi gyülekezeteknek, hanem még két „elveszett”-nek nevezett levelet is. Az egyik az úgynevezett „elhatárolódás levele”,⁵ amelyre az 1Kor 5,9 utal, a másik pedig „a könnyhullatás levele”, erre pedig a 2Kor 2,3–4 hivatkozik.

1.1.3. Kronológiai sarokkő

A harmadik elem, amire röviden ki kell térnünk, a Gallio-incidenssel kapcsolatos. A korinthusi zsidók radikális csoportja hevesen ellenáll Pál apostol törekvéseinek, és Gallióhoz fordulnak azzal a váddal, hogy törvénytelen módon buz-

---

⁵ Theissen, Gerd: *The New Testament. History, Literature, Religion*. Trans. by John Bowden, T&T Clark, London 2003, 72.

dítja az embereket Isten tiszteletére. Gallio, teljes nevén Junius Annaeus Gallio (Kr. e. 3 körül–Kr. u. 66 körül), aki a filozófus Lucius Annaeu Seneca és geográfus Marcus Annaeus Mela testvére, elhárítja a vádat, mert nem kíván belefolyani a zsidók vallási ügyeibe. Az incidens meglepő módon az új zsinagógavezető, Szószthenész bántalmazásával ér véget (ApCsel 18,12–17). A bizalom alanya itt már nem az apostol, hanem a kora keresztyénség kronológiájával foglalkozó kutatók csoportja, akik számára igazi csemegének számítanak a korinthusi események kapcsán érintett egyetemes történelmi információk.

Akvilla és Priszilla korinthusi tartózkodásának történelmi magyarázatára itt nem térünk ki. Az ApCsel 18,1–2 bizonytalan szöveg, ahol a „nemrég” (προσφάτως) mint idői kategória tágra nyitja az értelmezések körét. Suetonius (*Claudius* 25) és Dio Cassius (*Hist.* 60,6.6; III. század eleje) tudósításai szerint Claudius császár (Kr. u. 41–54) Kr. u. 41-ben rendeli el egy konkrét zsinagóghoz tartozó és zavargó zsidók menesztését. A zsidók száműzetését elsőként Paulus Orosius (380 körül–417 után) késő ókori-kora középkori történetíró, hitvitázó és a középkori történetiszemlélet megalapozója időzíti Kr. u. 49-re, Claudius uralkodásának 9. évére (*Hist. Adv. Pag.* 7,6.15–16; Kr. u. 418).⁶ A Gallio-incidenssel kapcsolatosan viszont méltán kifejezhetjük bizalmunkat. Gallio 51 júliusától 52 júliusáig volt Akhája prokonzulja.⁷ Ezt több korabeli felirat is alátámasztja. Leghíresebb az 1905-ben feltárt delphói felirat.

A Gallióval való találkozás után Pál hamarosan elhagyta Korinthust. Így került el azt, hogy a felháborodott zsidók a Galliónál tett sikertelen próbálkozás után az új prokonzul elé tárják ügyét. Ezek fényében Pál legkorábban 49 tavaszától 51 ősziig, legkésőbb pedig 50 tavaszától 52 ősziig tartózkodott a városban. Mivel a Gallióval való találkozásra Pál missziói pályafutásának a közepén került sor, ebből a biztos időpontból mind előre, mind visszafelé el lehet indulni a páli és a keresztyén kronológia rekonstruálásában.

1.2. *A textus történelmi háttere*

12.1. *Dicsekvés és megszégyenülés*

Pál távozása után az újonnan megalapított közösségben más igehirdetők is megfordultak. Az 1Kor 3,6 az alexandriai származású Apollóست és Pétert említi név szerint. A másfajta igehirdetés bizonytalanságot és Pállal szembeni elégedetlenséget eredményezett a lelkileg még éretlen korinthusiak körében. Ez a bizonytalanság a közösségi élet rendjébe is begyűrűzött. A közösségi asztal megszent-

⁶ Murphy-O'Connor, Jerome: *i. m.* 131–132. Részletesen ld. Jewett, Robert: *A Chronology of Paul's Life*. Fortress Press, Philadelphia 1979, 57–62.

⁷ Uo. 38–40.

ségtelenítése (1Kor 11,17–34), az erkölcstelen életvitel hírhedt példája (1Kor 5,1–5; 6,12–20), a gyülekezeti tagok közötti pereskedés (6,1–8), a házasság rendeltetése körüli vita (1Kor 7), a bálványáldozati hús (1Kor 8) „napirendi pontok” tekintetében az apostolnak rendelkeznie kellett. Ő ekkor Efézusban tartózkodott, de ez a távoli rendelkezés, amelynek dokumentációja az 1Kor, erőtlennek bizonyult Timóteus látogatásakor. Pál kénytelen egy renden kívüli látogatást beiktatni (2Kor 2,1–2), de a vele szemben táplált ellenséges érzelmek ekkorra már elharapódtak (vö. 2Kor 2,5–11; 7,12), ő pedig súlyosan megbántva, sietősen tért vissza Efézusba. Innen küldte Titusz által a könnyhullatással írt levelét. Efézusi szolgálatában is veszélyek fenyegették, s ezért kénytelen volt tovább indulni, és nagy kétségek között várakozott előbb Troászban, majd Makedóniában (ApCsel 20,1–2) arra, hogy Titusztól híreket kapjon a szigorú levél fogadtatásáról. A 2Kor-t Makedóniában írta, becslések szerint Kr. u. 55 végén vagy 56 elején.⁸ Az események kimenetele azért is aggasztotta az apostolt, mert a szigorú levéllel a jeruzsálemi hívőknek szánt adomány gyűjtését kockáztatta. Későbbre ugyan, de végül megérkezett a bátorító hír: a levél jobb belátásra bírta a korinthusiakat. Pál félelmei öröme fordultak. A 2Kor a pásztor és gyülekezete közötti viszony rendeződésének a dokumentuma lesz, ennek próbája pedig az üldözés miatt nélkülöző és szenvedő jeruzsálemi testvéreknek szánt adománygyűjtés befejezése (2Kor 8–9). Ennek részleteire később térünk ki.

A levél páratlan személyes apparátusa ellenére nyílt levélnek is megfelel. Ezt a címzés is megerősíti: „Isten gyülekezetének, amely Korinthusban van, és egész Akhájában valamennyi szentnek” (τῆ ἐκκλησίᾳ τοῦ θεοῦ τῆ οὐσῆ ἐν Κορίνθῳ σὺν τοῖς ἁγίοις πᾶσιν τοῖς οὐσῖν ἐν ὅλῃ τῇ Ἀχαΐᾳ – 2Kor 1,1). A korinthusi konfliktusokról valószínűleg más tartománybeli gyülekezetek is értesültek. A kiengesztelődés folyamatát Pál publikussá teszi, s így biztosítja a zavargások és feszültségek transzparenciáját és követhetőségét.

1.2.2. Pál és a jeruzsálemi adománygyűjtés

Ahogy növekedett a jeruzsálemi zsidó-keresztyének száma, egyre több szükség is jelentkezett (vö. ApCsel 6,1–7).⁹ Népszerű az a szemlélet, amely a pénzforrások összevonásával, a tőkehalmozás és a vagyon felszámolásával járó „szeretet-kommunizmus” („religiöse Liebeskommunismus”)¹⁰ alapján működő társadalmi szerveződést tartja az elszegényedés kiváltó okának (ApCsel 4,32–37; 5,1–11).

⁸ Witherington III, Ben: *i. m.* 430.

⁹ Martin, Ralph P: *2 Corinthians*. Word Biblical Commentay 40. Word Incorporated, Dallas 2002, 256.

¹⁰ Holmberg, Bengt: *Paul and Power: The Structure of Authority in the Primitive Church as Reflected in the Pauline Epistles*. Wipf and Stock, Eugene 2004, 35.

A kísérlet kudarcához hozzájárulhatott az első század 40-es éveinek közepén Júdeát érintő aszály, amely miatt gyenge volt a termés hozam (ApCsel 11,27–30). A keresztyénné lett zsidók gazdasági és társadalmi gondjait a saját népük részéről egyre erősödő üldözés is súlyosbíthatta.¹¹ Pál több levelében is megemlíti a jeruzsálemi keresztyének nehéz helyzetét: Gal 2,1; 1Kor 16; 2Kor 8–9, Róm 15. Ezek a szövegek a nagy missziós utakhoz kötődnek. Pált nyomasztja és hajtja a gyűjtési projekt. „Sietett, hogy lehetőleg pünkösöd napjára Jeruzsálembe érkezzen” (ApCsel 20,13), közben egyre több viszontagság akadályozza abban, hogy terveire tartsa magát.

A Róm 15,22–29 továbbárnyalja azt a gondolatot, hogy a gyűjtés pusztán a szeretet és szolidaritás kifejezése lenne.¹² Kiderül: Pál ennél is nagyobb szerepet tulajdonít az ügynek. A gyűjtés lezárása, az adományok átadása által kívánja kifejezni azt, hogy a jeruzsálemi keresztyének misszióban betöltött központi szerepe nem avul el akkor sem, ha a külső tényezők szegényesen jelenítik meg ezt a méltóságukat. Ez a pillanat mérföldkőnek számít. A múlt, az eddigi missziós eredmények elszámolhatóságát jelenti, de azt a nagyszabású irányt, amelyben Pál Rómát is csupán átmeneti, felüldülési helynek tekinti. A cél Hispánia, a missziós ív minél tágasabb kiszélesítése, azaz Jeruzsálemtől minél távolabbra jutni az ige hirdetésével. A földrajzi, kulturális távolodás viszont nem jelenti a lelki egység feladását. A zsidó- és pogány-keresztyének, akik Isten új népe, minden feszültség, vonakodás és különbözőség ellenére összetartoznak. Az egymásra való szellemi és anyagi ráutaltság éles megvilágításba helyezi ezt a teológiai kiindulópontot: „ha a népek részesültek az ő lelki javaikban, akkor tartoznak is azzal, hogy anyagiakkal szolgáljanak nekik” (Róm 15,27).¹³ Végül az adományok átadása beárnyékolja

¹¹ Witherington III, Ben: *i. m.* 431.

¹² A zsidóság köréből származó adóztatási jogra úgy kell tekintenünk, mint amely a gyűjtés vallástörténeti analógiája. A diaszporai zsidóknak kötelességük volt templomadót küldeni a szent városba (Mt 17,24–27). Keith F. Nickle szerint ez a templomadó nemcsak logisztikailag inspirálta Pált, hanem az általa képviselt egység teológiájához is alapul szolgált. Ld. Nickle, Keith F.: *The Collection: A Study on Paul's Strategy*. Studies in Biblical Theology. Wipf and Stock, Eugene, Oregon, United States 2009, 99. Más értelmezések szerint az Izrael szegényeinek felajánlott alamizsnát a zsidósághoz való csatlakozás alternatív formájának kell tekinteni (Vö. Lk 7,5; ApCsel 10,2). Az alamizsna a tulajdonképpeni rituális körülmételést helyettesíti. Ld. Berger, Klaus: Almösen für Israel. Zum historischen Kontext der paulinischen Kollekte. In: *New Testament Studies* 23 (1977/2), (180–204), 181. Az alamizsna elmélete gyenge lábakon áll, ugyanis azok a bibliai szövegek, amelyekre Klaus Berg hivatkozik, nem állítják azt, hogy az alamizsnaadók bekebeleződtek volna a szövetségi kapcsolatba. Berg nézetének kritikáját ld. Taylor, Nicholas: *Paul, Antioch and Jerusalem: A Study in Relationships and Authority in Earliest Christianity*. JSNTSup 66. Sheffield Academic Press, Sheffield 1992, 119.

¹³ Nickle, Keith F.: *i. m.* 155.

tervét, a jeruzsálemi letartóztatása elkerülhetetlen, és a hispániai misszió a nagy reménység ellenére egyelőre kilátástalannak bizonyul.

1.3. *A 2Kor tartalmi és formai szerkezete*

A levél szövege összhangban hullámzik a viharos előzményekkel, és ambivalens. Annak ellenére, hogy egyetlen ránk maradt görög kézirat sem támogat semmiféle felosztást, belső egységével kapcsolatban több kérdés is felmerült a recepciótörténet során. A Marcion-féle és a Muratori kánon is ugyanilyen formában őrizte meg ezt a levelet.¹⁴

1.3.1. *Az 1–7. fejezet*

Jellemző a 13 fejezet terjedelmű levélszöveg hármass felosztása. Az 1–7. fejezet a levélanyag terjedelmesebb részét foglalja magában. Ebben a szakaszban Pál az ő apostolságának érvényességét terjeszti a korinthusiak elé. Nem szűkszavú. Igyekszik minél több aspektusból kiindulva érvelni.

A köszöntést (1,1–2) és az érzelmes hálaadást követően (1,3–11) útitervének részleteibe enged betekinteni, és védelmezi megígért látogatásának elhalasztását (1,12–2,13). Megtudjuk, hogy a Titusszal előre megbeszélte troászi találkozás meghiúsult, és emiatt Makedóniába kellett elmennie, hogy valamilyen módon hírt kapjon a korinthusiak aktuális helyzetéről. Az útiterv ismertetését megtöri a hálaadás (2,14–17), majd ezt követően a keresztyén szolgálat jellemzőiről nyújt összefoglalást több fejezeten keresztül (2,14–7,4).

Képekben és gondolatokban gazdag ars poeticát tart kezében az olvasó. A korinthusi gyülekezetnek úgy kell tekintenie magára, mint amely Pál ajánlólevele. Ezt nem földi tekintélyek látják el kézjegyükkel, hanem maga a Szentlélek hitelesíti a „szívek hústábláin”, vagyis lelkiismeretük hangján keresztül. Pálnak az célja, hogy a külső érvek belső meggyőződésé váljanak. Ezáltal kívánja tompítani ellenfeleinek korinthusiakra gyakorolt hatását. A pneumatológiai szakasz az ó- és újszövetségi szolgálat eszkatológiai keretét hangsúlyozza: a dicsőségről dicsőségre való jutásban fokozást kell látnunk, haladványt. Ehhez igazodik Pál szolgálata, de a korinthusiaknak is fel kell zárkózniuk az üdvtörténet menetéhez (3. fejezet).

Pál szolgálatának középpontja nem a gyülekezetek, sem önmaga, hanem egyedül Krisztus Jézus. Ez a középpont a legdrágább kincs, amelyet ő cserépedényként hordoz a világban, hogy Jézus élete már itt a földi testben váljék láthatóvá mindenkor és mindenki számára (4. fejezet).

A következő fejezetekben az apostol arra buzdítja a korinthusiakat, hogy helyesen viszonyuljanak a láthatókhöz és a láthatatlanokhoz, és kiemeli Krisztus

¹⁴ Witherington III, Ben: *i. m.* 450.

békéltetést hozó szolgálatát (5. fejezet), illetve azt a kitartó, túlcserélő szeretetet, amelyet ő maga tanúsított a korinthusiak iránt, s amelyet sem az üldözések, sem a szidalmazások, sem a szenvedések nem oltottak ki (6–7. fejezetek), és amely viszonzásért kiált: „Mint gyermekeimhez szólok: viszonzásul [τὴν δὲ αὐτὴν ἀντιμισθίαν] tárjátok ki ti is szíveteket!”

A levél első egységének lezárása abban válik nyilvánvalóvá, hogy a 7,5–16 versekben az apostol visszakanyarodik a 2. fejezetben befejezetlenül hagyott útiterv ismertetéséhez.

1.3.2. A 8–9. fejezet

A 8. és 9. fejezet, amelyhez a textusunk is tartozik, kifejezetten a gyűjtéssel foglalkozik. Az egységes téma ellenére a két fejezet látszólag különböző levélszituációt feltételez. A 8. fejezet elején a makedónok erejükön felüli adakozása áll példaként a korinthusiak előtt (2Kor 8,1–6v), ezzel szemben a 9. fejezet arról beszél, hogy a korinthusiak készsége vált követendő példává a makedónok számára (2Kor 9,2). Méltán kérdezhetjük, hogy mi az igazság. Két különálló levelet illesztettek az 1–7. fejezethez?¹⁵ Kik lettek példaképpé, és kik számára lettek példaképekké?

Ha a tartalmi elemeket nézzük, mindkét fejezet önálló, szerkezetileg feszes, koherens érvelői szöveg tematikai átfedésekkel. A 8. fejezet Makedónia gyülekezeteinek szerény anyagi állapotában is megmutatkozó nagylelkűségét tárja a korinthusiak elé (1–6. v.). Az igék múlt idejűek, és már a 8,1-ben olvasható δίδωμι ige δεδομένην perfectumából is arra következtethetünk, hogy e sorok megfogalmazásakor már befejeződött a gyűjtés Makedóniában.¹⁶ A 8,7–15 szorosán illeszkedik az első hét fejezet kontextusához: a gyűjtés befejezése demonstráló jelleggel bírna a Titusz közvetítésével jobb belátásra bírt korinthusiak számára. A 8,16–24 Titusz és még két (vagy több) rejtélyes munkatárs alkalmasságát méltatja (18. v.). Bár a szöveg több ponton homályos, ezek a sorok mégis bepillantást engednek abba, hogy Pál és Titusz nem maradt magára a gyűjtés lebonyolításában, ugyanis a gyülekezetek többsége az adományok begyűjtésén túl olyan küldöttekről is gondoskodott, akik felvigyáztak az elszállított javakra. Ez a szakasz tulajdonképpen a következő fejezetet készíti elő, ahol Pál azoknak a szerepét kívánja indokolni, akik Titusz társaságában utaznak a tartomány gyülekezeteibe (9,3).

A 9. fejezet mögött szélesebb olvasókört feltételezhetünk, és valószínű, hogy a köszöntéssel összhangban nemcsak a korinthusiaknak, hanem az egész dél-

¹⁵ Giorgi, Dieter: *Remembering the Poor. The History of Paul's Collection for Jerusalem*. Abingdon Press, Nashville 1992, 77.

¹⁶ Martin, Ralph P: *i. m.* 249.

görögországi tartománynak szól. Mindkét fejezetben előfordul a „tavaly óta” (ἀπὸ πέρουςι) időhatározói formula (8,10; 9,2), amely arra utal, hogy a két szöveg ugyanabban az időben vagy kevés eltéréssel született.

A két fejezetet az érvelés szempontjából is célszerű együtt szemlélni. Pál az önvédelem és a korinthusiak felkészületlensége között ingázik, ezért hol a gyűjtés tisztességes szándékai, hol a korinthusiak mozgósításai kerülnek előtérbe. Ez az ingamozgás eredményezi azt, hogy a 9. fejezetben Pál rejtett fenyegetőzéssel kívánja óvni a korinthusiakat attól, hogy korábbi (tavalyi) buzgóságuk által fellelkesedett makedónok nagylelkűsége (8,3–4) nehogy megszegyenítse őket, amikor a konkrét szembesülésre kerül sor (9,4), és mindezek megfontolása után arra törekedjenek, hogy adakozásuk olyan hálaáldozat, Isten előtti szolgálat legyen, amely elnyeri az ő jótetszését (9,6–15). A két fejezetet a hálaadó zárszó is összetartozóvá teszi: „Hála legyen Istennek kimondhatatlan ajándékáért!” (9,15).

1.2.3. A 10–13. fejezet

A levél utolsó egysége a hamarosan sorra kerülő harmadik látogatásra nézve fogalmaz meg további szempontokat. Ezek a fejezetek stílusban, beszédmódban eltérnek a korábbiaktól. A 7. fejezet reményteli hozzáállása kétségbeeső, elkeseredett magatartássá vedlik át.¹⁷ A magyarázók többnyire pszichológiai érvekkel, például álmatlan éjszakával, diktálás során tartott szünettel hidalgják át a magatartásbeli törést, de az a gondolat is felötlött, hogy ezek a fejezetek a könnyhullatással írt levél részei.¹⁸ Ralph Martin szerint a törést azzal magyarázhatjuk, hogy valami újabb fejlemény ronthatta meg az apostol és a korinthusiak kapcsolatát, és ez feszesebb és határozottabb reakciót kívánt meg részéről.¹⁹ Hogy ez pontosan mikor történhetett, csak találgatni lehet. Ehhez az elmélethez kapcsolódva az is elképzelhető, hogy Pál (újabb?) ellenfelei Titusz távollétében jelentek meg, akik a jobb belátásra bírt korinthusiakra nézve újabb veszélyt jelentenek.

A 10–13. fejezet háttérében levő ellenfelek azzal vádolják Pált, hogy „test szerint” (κατὰ σάρκα) él (10,2), tagadják tekintélyét (ἐξουσία – 10,8), testi gyengeségeit (ἀσθένεια – 12,9) pedig kigúnyolják (12,1–10). Nem hallgatja el a Korinthusban róla elterjesztett rágalmozásokat és becsmérő címkéket, hanem az ókori filozófusokhoz hasonlóan a szarkazmus, az ironia és a paródia stíluseszközeivel építi be ezeket apológiájába. Így születik meg az apostoli és tanítói státusát ért súlyos támadásra az *apologia pro vita sua* és az *apologia pro evangelio suo*, s a kettő lényegében elválaszthatatlan egymástól.

¹⁷ Barrett, C. K.: *A Commentary on the Second Epistle to the Corinthians*. BNTC–HNTC, Black, London – Harper, New York 1973, 244.

¹⁸ Martin, Ralph P: *i. m.* 298.

¹⁹ Uo.

Ezek a fejezetek azt bizonyítják, hogy ekkor még nagyon sérülékeny és kiszolgáltatott volt a Pál és gyülekezete közötti kapcsolat, és hogy harcok, vívódások szegélyezték a reménység-keményesség közötti egyensúly megtalálását. Azt, hogy több levélből összeszerkesztett iratról volna-e szó,²⁰ vagy maga a helyzet összetettsége, illetve a levélírás akadozása felelős a hangvételbeli változtatásokért, a bizonyosságok alapján tehát nem lehet határozottan eldönteni.

1.4. *A textus magyarázata*

1.4.1. *A 2Kor 8,7–9 körülhatárolása*

Perikópánk a 2Kor azon jól körülhatárolható egységéhez tartozik, amely a jeruzsálemi szentek megsegítését szolgáló gyűjtés érdekében fogalmaz meg buzdításokat. A gyűjtéssel kapcsolatos legtöbb ismeretet a 8. és 9. fejezetből nyerjük, amint azt már fentebb is említettük. Feltűnő, hogy Lukács figyelme nem terjed ki a gyűjtés részleteire, ugyanis csak szórványosan és érintőlegesen tudósít róla (ApCsel 20,16.22; 24,17).²¹ Emiatt e fejezetek nemcsak a korinthusi misszióknak, hanem Pál küldetésének a megértésében is kulcsfontosságúnak számítanak. A 8. fejezet három szakaszra oszlik.

Az 1–6. versek a téma bevezetését nyújtják. A buzdítás előkészítéséhez az apostol a Makedóniában tapasztalt nagylelkűségre apellál: ezek a gyülekezetek nyomorúságuk és szűk pénzforrásaik ellenére örömmel és bőkezűen, erejükön felül adakoztak. Pál aláhúzza az önkéntességet mint olyan kulcserényt, amely majd évszázadokon keresztül meghatározza a keresztyén adakozás szellemiségét.

A következő szakasz a 7–15. verseket öleli fel. Textusunk ennek a szakasznak az elején helyezkedik el. Az igeszakasszal elindul a 6. versben említett gyűjtés befejezésének teológiai és gyakorlati mozgósítása, ezért itt az érvelői szövegnek megfelelő nyelvtani elemek és retorikai apparátus lesz hangsúlyos. A 7–9. vers kiemelése retorikai szempontból megalapozott.²² A makedónokról átkerül a fókusz a korinthusiakra. Ezt az ἀλλά kötőszóval bevezetett *propositio* jelzi. Pál szembesíti őket lehetőségeik gazdagságával és azzal, hogy a náluk felhalmozott lelki és anyagi javak mások hiányának pótlására várnak, hogy Krisztus földi teste ne szenvedjen ilyen súlyos egyenlőtlenégektől (13–14. v.). Buzgóságuk próbája a szeretet lesz. A szándéknak és a cselekedetnek összhangban kell lennie, így bizonyosságai és hordozói lesznek annak a jézusi mintának, amely szerint „gazdag létére

²⁰ Theissen, Gerd: *i. m.* 70–71.

²¹ Martin, Ralph P: *i. m.* 256.

²² Betz, Hans Dieter: *2 Corinthians 8 and 9: A Commentary on Two Administrative Letters of the Apostle Paul*. Hermeneia – A Critical and Historical Commentary on the Bible. Fortress Press, Philadelphia 1985, 56.

szegénnyé lett értetek, hogy ti az ő szegénysége által meggazdagodjatok” (10. v.). A szakasz egy ószövetségi idézettel zárul. A mannanarratívára (2Móz 16,18) tett utalással a szerző az egyenlőség gondolatát kívánta aláhúzni (15. v.).

Végül a 16–24. versben Titusz és a többi munkatárs dicsérete és ajánlása következik. Olyan igehirdetők, küldöttek Ők, akik tisztességgel (21–22. v.), buzgóssággal és reménységgel végzik a gyűjtés szolgálatát.

Konklúzióként azt állapíthatjuk meg, hogy a 8. fejezet átölelő és szakaszoló motívuma a *buzgóság* (σπουδή): a makedóniai keresztyének önkéntes és sürgető buzgósága (1–6. v.), a korinthusiak cselekedetek nélküli buzgósága (7–15. v.) és a munkatársak kipróbált buzgósága (16–24. v.). A közbülső egységben a buzgóság különleges színfoltjai is megjelennek: Pál „rátok áradó szeretete” (7. v.) és Jézus Krisztus kegyelme (9. v.).

1.4.2. A 2Kor 8,7–9 szerkezete és magyarázata

A 7. vers fókuszában a περισσεύω ige áll. Jelentései: *bőségben lenni, túlsordulni, túlláradni, bővölködni, kitűnni, gyarapodni* (ApCsel 16,5). A kijelentő (περισσεύετε – *bővölködtök*) és a célhatározói kötőmód [(ἵνα...) περισσεύητε – (*hogy*) *bővölködjetek*] váltakozása a történeti folyamatok töredezettségét jelzi,²³ ugyanis ez kötőmód itt még be nem következett, de kívánt és várható történést fejez ki. Pál apostol hat területet kapcsol ehhez az igéhez. Ebből ötre, a *hitre* (πίστις), az *igére* (λόγος), az *ismeretre* (γνώσις), a *buzgóságra* (σπουδή) és a *szeretetre* (ἀγάπη) úgy hivatkozik, mint ami már beépült a korinthusiak identitásába, a hatodik, az *adakozás*, azaz a *kegyes cselekedet* (χάρις) még betagolódásra vár, és elhozza majd a περισσεύω betetőzését.

Mivel karizmatikus gyülekezetről van szó,²⁴ az itt olvasható érenykatalógus kulcsfontosságú a szembesítés, az önvizsgálat és a kiugazítás folyamatában. Szövegkritikai szempontból érdekességnek számít a szeretetre vonatkozó versrészlet fordítása, ugyanis ez két szövegváltozatban maradt fenn. A τῆ ἐξ ἡμῶν ἐν ἡμῖν ἀγάπη – *a tőlünk irántunk való/irányunkban kiáradó szeretet* olvasat mögött széles szövegbizonyosság áll. A jelentősebb kéziratok közül megemlítendőek a **8**, C, D, F, G, **Ψ**, valamint a latin és szír fordítások. Legtöbben viszont a τῆ ἐξ ἡμῶν ἐν ἡμῖν ἀγάπη – *a tőlünk irántatok való/irányotokban kiáradó szeretet* olvasatot részesítik előnyben, mert ezt tekintik a nehezebb változatnak (*lectio ardua*).²⁵ Ez utóbbit

²³ Több magyarázat szerint a 7b *anacoluthon*: az író váratlanul megszakítja a mondat nyelvtani folyását. Betz, Hans Dieter: *i. m.* 58.

²⁴ Dunn, James D. G.: *Jesus and the Spirit. A Study of the Religious and Charismatic Experience of Jesus and the First Christians as Reflected in the New Testament*. Eerdmans, Grand Rapids 1997, 266–267.

²⁵ Martin, Ralph P: *i. m.* 260.

a p⁴⁶, a Codex Vaticanus, a kopt fordítások és néhány egyházatya írásai képviselik. A legújabb magyar fordítás is ezt az elvet követi, amikor körülírással ekképpen fogalmaz: „a tőlünk rátok áradó szeretetben”. Ebben a szövegkritikai helyzetben az segíthet, ha a tágabb szöveggörnyezetre hagyatkozva járunk el. A textust megelőző fejezetekből az derül ki, hogy a korinthusiak szívében „kevés hely van” Pál és a munkatársai számára (6,12), miközben ő csordultig van örömmel (7,4). Ehhez a megállapításhoz igazodva mi is előnyben részesítjük a nehezebb olvasatot. Pál minden nehézség és akadály ellenére kitárta szívét a korinthusiak előtt, és most arra várakozik (ἵνα), hogy mindez a túlaradás és bőség viszonzásra találjon. A bővelkedés motívuma magában foglalja a kölcsönösség körforgásából származó kiegyenlítődést, amelyről később Pál egyértelműbben beszél. Ezt a körforgást a vers szerkezete is illusztrálja a περισσεύω ige inkluzív elhelyezése által.

Az adakozásra nézve több görög kifejezést találunk a páli szókincsben: λογεία (1Kor 16,1–3), ami a gyűjtés technikai fogalma. Legtöbbször viszont olyan fogalmak használatához folyamodik, amelyek teológiai színezetűek. Idesorolhatóak a κοινωνία (Róma 15,26; 2Kor 8,4; 9,13), a λειτουργέω (Róma 15,27; 2Kor 9,12), a διακονέω (Róma 15,25; 2Kor 8,4; 9,13) és a χάρις (1Kor 16,3; 2Kor 8,4.6.7.19). Az igeszakaszban a χάρις-t olvashatjuk. Az adakozás mint kegyelmes cselekedet itt is többet sejtet a pusztán csak emberi jótekonyságra nyíló alkalomnál. A ἵνα kötőszó imperativuszi jellegét a magyar fordításban a „legyetek” fejezi ki, az angolban pedig a “make sure” mint szükséges bővítmény.²⁶ Itt a makedóniaiak viszonyulásához kapcsolódunk vissza, ugyanis ők kegyelemnek tekintették a gyűjtésben való részvétel lehetőségét (8,4), és ezért ragaszkodtak hozzá erőn felül. A korinthusiak számára ez a vers teszi világossá, hogy a kegyelmi ajándékok, a hit, az ige, az ismeret és a karizmák, valamint a χάρις, azaz a kegyelem gyakorlása összetartoznak.²⁷ Ez a konkrét szituáció (kollekta) fejezi ki legtisztábban, hogy a kegyelemben való részesedés sosem öncélú, hanem mindig valamire vagy valakire nézve történik. A *részesedés* és a *részvétel* nemcsak nyelvi, hanem teológiailag is egy tőről fakad.

A 8–9. vers a felszólítás mögötti indítékra tekint ki, ezért együtt tárgyaljuk. Pál reflektálásából kiderül, hogy az előző versben miért nem használ tiszta imperativuszt, amikor az adakozásra nézve buzdítani kíván: nem parancsolni akar (Ὁὐ κατ’ ἐπιταγὴν λέγω), hanem a szeretet valóságát (ἀγάπης γνήσιον) kívánja kipróbálni (δοκιμάζω). A 10. versben egyértelműsít: γνώμην ἐν τούτῳ δίδωμι – tanácsot

²⁶ Meecham, H. G.: The Imperative Use of ἵνα in the NT. In: *Journal of Theological Studies* (1942), (179–185) 179–180.

²⁷ Fee, Gordon D.: CHARIS in II Corinthians 1.15: Apostolic Parousia and Paul-Corinth Chronology. In: *New Testament Studies* 24. (1978/4), 533–538.

adok. Hogyan szeretné az apostol ezt a próbát kivitelezni? Úgy, hogy mások buzgóságát, adakozási kedvét állítja a korinthusiak elé, azt remélve, hogy ezáltal ők is magukénak fogják érezni az ügyet. Látható, hogy az apostol kínosan kerüli a kényszernek még csak a látszatát is (vö. 9,5). A „mások buzgósága” (ἐτέρων σπουδῆς) viszont nemcsak a makedóniaiakra, vagy később Títuszra és a munkatársakra vonatkozik (8,16), hanem Jézus Krisztusra is. A 9. vers elején álló γὰρ kötőszó ennek magyarázatát vezet be, de egyúttal a 7. versben olvasható ἵνα-hoz is kapcsolódik. A 9. verset az előző kettő szintézisének tekinthetjük a γινώσκω (*ismerni*) és a χάρις (*kegyelem*) szavak egymáshoz rendelése által is. A γινώσκω γὰρ (*ugyanis/mert ismeritek*) emlékeztetés különben olyan jellegzetes technikai formula, amely kifejezi a szerző abbéli szándékát, hogy egy bizonyos etikai felszólítást az isteni cselekvés paradigmája által juttasson érvényre. Krisztus példája (*exemplum*) a korinthusiakra nézve normatív és tekintéllyel bír, ezért kézzelfogható a reá való hivatkozás.²⁸ A vers liturgikus hangvételű. A τὴν χάριν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ (*a mi Urunk Jézus Krisztusnak kegyelme*) a hitvallás felvezetésére szolgál. A kegyelem megidézi a levelek köszöntéseit és az áldásformulákat is, bár itt konkrétabb jelentést is tulajdoníthatunk neki. A kegyelem az a cselekvő szeretet, amely a bűnösök nevében lép fel és a méltatlanok megsegítéséig terjed. Ez a vetület következőképpen nyer megfogalmazást az alábbi hitvallástöredékben:²⁹

ὅτι δι' ὑμᾶς ἐπτώχευσεν πλούσιος ὢν	hogy <i>gazdag</i> létére <i>szegénnyé</i> lett értetek
ἵνα ὑμεῖς τῇ ἐκείνου πτωχείᾳ πλουτήσητε	hogy ti az ő <i>szegénysége</i> által <i>meggazdagodjatok</i>

A két párhuzamos mondat azt mondja el két egymással szembeállított kijelentésként, hogy Jézus Krisztus testté létele olyan minőségi váltás, amely az önfeladás, a lemondás, a szolidaritás és az engedelmesség által valósult meg. Hasonló megfogalmazású szöveget találunk az 1Kor 1,18–31; a 2Kor 10,1 és a Róm 15,1–6-ban. A Krisztus-eseménynek ez a két mozgása elválaszthatatlan egymástól. Tulajdonképpen egyetlen mozdulatnak a kibontakozásai, így az itt megjelenő kongruencia szembehelyezkedik a jeruzsálemi keresztyének megsegítését szolgáló gyűjtés töredezettségével. Ez a teológiai mondanivaló a 9. vers formai sajátosságában is megmutatkozik. Az első mondat motívumai fordított sorrendben ismétlődnek a második mondatban. Így olyan kiasztikus elrendezés születik, amely hatékonyan képes összefoglalni a krisztológiai tanításból levonható szotériológiai következményt.³⁰ Fontos megjegyeznünk, hogy Jézus életútjának summázása nem nélkülözheti a δι' ὑμᾶς (értetek) és a ὑμεῖς (ti) második személyű névmások

²⁸ Martin, Ralph P: *i. m.* 263. Betz, Hans Dieter: *i. m.* 61.

²⁹ Barnett, Paul: *The Message of 2 Corinthians: Power in Weakness*. Bibel Speacs Today. InterVarsity Press, Leicester 2003, 132.

³⁰ Betz, Hans Dieter: *i. m.* 61.

hermeneutikai szerepét, amely a Krisztus-eseményhez fűződő identitás minél világosabb szemlélésére és a felelősségre való ráeszméltetésre néz.

A textus legközelebbi párhuzama a Fil 2,6–11, ahol hasonló teológiai szerkezet alkalmazásával bontakozik ki a hagyományozás és a gyülekezeti használat során lecsiszolódott hitvallás.³¹ A „szegénnyé lett” (ἐπτώχευσεν) és a „megüresítette önmagát” rokon képzetek, amelyek egyszerre utalnak Jézus preegzisztens volta és az inkarnáció viszonyára (vö. Luk 9,58).³² A Jézus Krisztus által vállalt szegénység (*paupertas Christi*) tulajdonképpen szolgálat, és nem állapot. Egyszerre vonatkozik a lelki és a materiális dimenzióra, hiszen a kettő átjárja egymást, és az a célja, hogy mások is részesüljenek abban a páratlan lelki gazdagságban, amelynek ő maga is birtokosa volt. Ehhez hasonló gondolatot fedezhetünk fel a 2Kor 6,10-ben is: „mint szegények, de sokakat gazdagítók, mint akiknek nincsen semmi-jük, és akiké mégis minden”.

A megváltásban kiegyenlítődnék a fölöslegek és hiányok, a lelkileg és gazdaságilag heterogén társadalom felszámolóódik benne. A korinthusiak társadalmi-gazdasági státuszát körbeöleli az üdvösség által meghatározott lelki valóság, ami hitüknek és ismeretüknek is alapja. Most viszont azon kell munkálkodniuk, hogy szeretetük is erre a valóságra épüljön fel: „most pedig a cselekvést is vigyétek véghez” (8,11). A hitvallástöredék tehát arra is mozgósít, hogy amiképpen a Krisztus-esemény teljességre jutott (ld. „elvégeztetett”), úgy nekik is törekedniük kell a félbemaradt adakozás (χάρις) befejezésére.

2. A perikópa megértése, a teológiai összefüggések feltárása

A perikópa két lényeges teológiai területre irányítja a figyelmünket. Egyik az adakozás, a jótékonykodás szolgálata, másik Jézus örök származásának őskeresztyén szemlélete.

2.1. *A jókedvű adakozó szereti az Istent*

A perikópa üzenete felmérhetetlen jelentőségű a keresztyén életvitelre nézve. A hit, az ige, az ismeret, a buzgóság, a szeretet és a adakozás nem „partizán” vonások, hanem szervesült egységgé kell lenniük a Krisztus-követés útján. Ezért – bár nem megvetendő, de – félreérthető az a kép, amelyet az adventi-karácsonyi keresztyén jótékonykodási hév mutat a világ fele. A szegények, elesettek iránti

³¹ Ezzel szemben Betz úgy véli, hogy ez a vers Pál *ad hoc* reakciója. Ld. Betz, Hans Dieter: *i. m.* 61.

³² Ld. Hahn, Ferdinand: *Theologie des Neuen Testaments*. Mohr Siebeck, Tübingen 2011, 207.

érzékenység kezdettől fogva lényeges eleme volt a keresztyén ethosznak. Ez Jézus üzenetében rögzült (Lk 4,18; vö. Ézs 61,1). Fellépésének kulcsszavai: a szeretet, a vendégszeretet és a szabadítás.³³ A jeruzsálemi közösség pedig példamutatóan megvalósította ezeket (ApCsel 2,45). Pál szóhasználatának teológiai jelentősége viszont figyelmet érdemel. Az adakozás lényege szerint χάρις, ezért nem lehet helye a kényszerítésnek és a parancsnak. Az önkéntes (8,3), őszinte (8,8), buzgó (8,7) és jókedvű (9,7) adakozást Krisztus példája inspirálja. Az ő személyének kulcsa a másokért való létezés volt. Krisztus szegénnyé lett értünk, az emberi életfeltételekkel teljesen azonosult. Osztozik az ember sorsában. Nem határolódik el, nem iszonyodik a szükségben levőtől, hanem folyamatosan kötődik hozzá. Ez a kötődés, részvétel, osztózás a lemondás (a makedóniaiak először önmagukat adták) és nagylelkűség belső történései által valósul meg. A Krisztus-követők folyamatos kölcsönhatásban vannak egymással. Negatívan ez úgy is értendő, hogy a gazdasági egyenlőtlenségek az emberi mohóság és kapzsiság miatt állandósulnak. A példa fontos tényező, motivációs erő az adakozás elvi és gyakorlati dimenziójában.

A kortárs példák, az önkéntességre és lendületre épülő projektek, diakóniai hálózatok egyrészt az egyház történeti valóságához tartoznak. Amíg példák vannak, nincs szükség parancsokra. Krisztus földi teste nem nézheti tétlenül a szükségben levőket, folyamatosan ébernek és megszólíthatónak kell lennie, ám ez az anyagi segítségnyújtás mindig túlmutat önmagán: Isten könyörületességének kinyilatkoztatásává lesz, a kiegyenlítésre (vö. 8,13–15) irányuló törekvés által pedig az eszkatológiai közösség (ld. κοινωνία – 8,4) megélésének alkalmává. Ezért adakozó habitusunkat meg kell szabadítani minden anyagiasságtól és érdemszerző állúrtól.

A bibliai szemlélet következetes abban, hogy mind az Ószövetségben,³⁴ mind az Újszövetségben a külsőségek mögött felismerhető lelkületet tartja mérvadónak. Ez a lelkület Kálvin szerint a Krisztusban nyert szabadság reprezentánsa (*Instít.* III. 19,4):

„a keresztyén szabadság [...] része [...], hogy a lelkiismeret ne kényszer hatására engedelmességen a törvénynek, hanem a törvény ígája alól felszabadulva, önként engedelmeskedjék Isten akaratának.”

³³ Brink, G. van den – Kooi, C. van der: *Keresztyén dogmatika*. Ford. Kiss Jenő, Márton János, Kelemen Csongor Attila, Sógor Géza. Exit Kiadó, Kolozsvár 2022, 521.

³⁴ Isten azoktól kért adományt a szent sátor elkészítéséhez, akiket „arra indít a szíve” (2Móz 25,2). Imádságában Dávid is külön hangsúlyozza a nép önkéntes adakozását (1Krn 29,16), és az a lelkület, amely önként és erejéhez mérten ajánlott fel javakat Isten háza számára, a fogság utáni visszatérés és szervezés része is (Ezsd 2,69).

A lehetőségek és korlátozottságok dialektikáját így fogalmazhatjuk meg a 2Kor-hoz igazítva: szabad „erőnkhez mérten” (ἐκ τοῦ ἔχειν) adakozni (8,11; vö. Ezsd 2,69). Perikópánk szerint az adakozás a szeretet valóságának próbája. Ha jókedvvel, önként és buzgón nyújtunk segítséget, az felér egy szerelmi vallomással. Az Istennel ápolts szeretetkapcsolat az adakozás gesztusaiban nő túl a templom falain, és liturgiai térré teszi a köztereket.

2.2. Jézus Krisztus személye és műve

Igeszakaszunk jól példázza, hogy a Jézus Krisztus személyéről szóló híradások elsődleges műfaja a himnusz volt, a történeti, elbeszélői anyagok (evangéliumok) később terjedtek el. Ez a himnusz-törredék irodalmi formájához híven nyújt szintézist a magas krisztológia lényeges elemeiről: Úrként hirdeti Jézus Krisztust, akinek földi küldetése a kegyelem nagyon sajátos és páratlan megvalósulása. Világosan kitűnik, hogy a preegzisztencia eszméje már az első század közepére összekapcsolódott Jézus Krisztus személyével.³⁵ Feltámadása igazolta isteni teljhatalmát, és nyilvánvalóvá tette az örök Istenhez való tartozását. A Fiú mennyei létének leírását más páli levelekben is találjuk. A teremtés Jézus Krisztus által történt, „aki által minden van” (1Kor 8,6), jelen volt Izráel üdvösségtörténetében is (1Kor 10,4), és idesorolhatók azok az állítások, amelyek a Fiú világra irányuló küldetésére vonatkoznak (Gal 4,4; Róm 8,3).

Pál érvelői szövegein túl az másutt is világosan jut kifejezésre, hogy identitása „felülről van”, létezésének és küldetésének fentről kell kiindulnia (Jn 3,18; 1Jn 4,10; Kol 1,15–17; Zsid 1,2).³⁶ A Fiú Isten kezdeményezésére, elküldésére száll alá az emberi történelem mélységeibe. Ez a krisztusi életút titok, amint arra az 1Tim 3,16 utal: „nagy a kegyesség titka”. Titok az, ahogyan szegénnyé lett, és az is, ahogyan ez a szegénység mégis képes volt meggazdagítani az egész világot, vagyis betölteni azt kegyelmével. Ez a gondolat jól illeszkedik a 2Kor teológiai ívéhez, az „erő az erőtlenségben” gondolatához.

Az inkarnáción túl két másik értelmezés terjedt el a textussal kapcsolatosan. Az egyik szerint Pál apostol itt szotériológiai értelemben beszél a szegénység-gazdagság képzetéről. A kegyelem mindig a megváltás művére utal (vö. Róm 5,15.21; Gal 2,20; Ef 1,6), Krisztus halálára és feltámadására, és kevésbé az inkarnációra.³⁷ Az elmélet szerint ezt támogatja a szöveg ellentétes párhuzama is,

³⁵ Pannenberg, Wolfhart: *Rendszerezés teológia 2.* Ford. Görfölv Tibor. Osiris Kiadó, Budapest 2006, 279.

³⁶ Brink, G. van den – Kooi, C. van der: *i. m.* 425.

³⁷ Dunn, James D. G.: *Christology in the Making: A New Testament Inquiry into the Origins of the Doctrine of the Incarnation.* Westminster Press, Philadelphia 1980, 121–122.

ugyanis a lelki gazdagságnak nem a lelki szegénység az ellentéte, hanem az anyagi szegénység (vö. 2Kor 6,10; Jak 2,5; Jel 2,9). Az adakozás áldozati jellege is Krisztus értünk vállalt szenvedéseire mutat úgy, ahogy azt a 2Kor 5,21-ben olvashatjuk: „mert azt, aki nem ismert bűnt, bűnné tette értünk, hogy mi Isten igazsága legyünk őbenne”.

Harmadszor pedig az Ádám-krisztológia megközelítést kell megemlítenünk (vö. Róm 5,14 skk; 1Kor 15,22 skk). Ádám a bűneset révén elvesztett valamit, amit korábban birtokolt, tudniillik az Istennel való szoros közösség gazdagságát.³⁸ Dunn szerint a gazdagság–szegénység mint az istenség–emberség ellentétpárja teológiailag gyenge alapon áll, és gnosztikus elhajlásnak tekinthető. Inkább arra kell itt gondolnunk, hogy Jézus szabadon vállalta a bukott Ádám sorsát, a vele járó halállal, azaz Istentől való eltávolodással együtt. Ez az elhagyatottság a kereszten elhangzott felkiáltásban válik egyértelművé (Mk 15,34). Mindezt azért tette, hogy visszanyerjük azt az örökséget, amelyet Ádámnak szánt az Isten.³⁹

A magyarázatok sokféleségét nem szabad félreértenünk. Krisztus személye és műve elválaszthatatlan egymástól. A megközelítések komplexitása azt mutatja, hogy Jézus születése, testté létele nem Isten öncélú szeretetdemonstrációja, hanem a megváltás kegyelmi művének kezdete.⁴⁰ Ezt a megállapítást a 9. vers formai (kiazmus) és nyelvi (második személyű névmások) sajátosságai is aláhúzzák, amint azt már a szövegmagyarázat rendjén is láthattuk. Összefoglalásképp álljon itt egy idézet Van den Brink és Van der Kooi dogmatikakönyvéből:

„Már az örökkévalóság óta Isten valóságát az adás és elfogadás perichorésziszes mozgása alapozta meg, amelyben Atya, Fiú és Szentlélek egymást szeretetteljesen öleli át. Ez az adakozó szeretet az, amely eljut az emberekhez, és amely hússá és vérré lesz az ember Názáreti Jézusban. Az ő érdekmentes önfeláldozó élete pedig a keresztig elmenően a keresztyén meggyőződés szerint nem csak sajnálatra méltó baleset volt, hanem Isten egyetlen lényének végső kijelentése.”⁴¹

³⁸ A rabbinikus írásmagyarázat szerint ezek a dicsőség, halhatatlanság és a magasság.

³⁹ Dunn, James D. G.: *Christology in the Making*, 122.

⁴⁰ Hahn ezzel kapcsolatosan megállapítja, hogy Pál szotériológiája nemcsak a megigazulásról szóló kijelentésektől függ. A páli eredetűnek tartott „kereszt szava” koncepció is az evangélium üdvösségszerző funkcióját fejezi ki (1Kor 1,18–25). A kereszt Pál számára új dimenziót nyert mint az isteni megalázkodás és önátadás helye, amely abban fejeződött ki, hogy Krisztus feladta mindazt, amije volt vagy lehetett (2Kor 8,9; Fil 2,6–11). Ld. Hahn, Ferdinand: *i. m.* 260. Ld. még Nagy László: Adomány, ajándék. In: Kozma Zsolt (szerk.): *Bibliái fogalmi szókönyv*. Erdélyi Református Egyházkerület, Kolozsvár 1992, 10–11.

⁴¹ Brink, G. van den – Kooi, C. van der: *i. m.* 123.

3. Prédikációvázlat

1. Nem lehet mindennap karácsony, de nap mint nap élhetünk a karácsony ajándékából

Szenteste születtem. A szülészeti osztály református falinaptáron tájékozódó nővérei édesanyám lelkére kötötték: ennek a kislánynak Évának kell lennie. Gyermekként kevésbé éreztem át ennek különlegességét, hiszen egyre inkább azt láttam, hogy micsoda könnyebbség a rokonságnak az, hogy egyetlen ajándék elég ahhoz, hogy leróják kötelezettségeiket irányomban: szülinap, névnap, karácsony. Három az egyben. Akkoriban mégsem találtam olyan jó elosztásnak azt, hogy az egész év szárazon, szegényen, ünneptelenül telik el, és egyetlen nap alatt háromszorosára duzzad az öröm, az ajándék, a figyelem és a munka is. Hiszen szenteste mégiscsak az egyik legnagyobb ünnepünk kimerítő, lázas szombatjának az estéje. Ma már kevésbé szenvedek ettől az elosztástól. Az évek során megtanultam, hogyan lehet egész évben (egy életen át?) annak a napnak a gazdagságából élni. Jól gazdálkodni a felhalmozott javakkal, szeretettel, örömmel. Milyen más lehet nekünk is így benne lenni az ünnepben, jelen lenni ezen az istentiszteleten is, hogy nem ünnepet temetni jöttünk másod- vagy harmadnapján: elhantolni az igéket, elégetni a karácsonyfát, felporszívózni a megfakult, bosszantó túleveleket. Eltüntetni a karácsony nyomát. Nem ezért. Itt vagyunk ma is azért, hogy holnap és utána is legyen, amiből éljünk.

Nem lehet mindennap karácsony, de nap mint nap élhetünk a karácsony ajándékából, evangéliumából. Melyik ez az evangélium? Az, amit alapigénk így fejez ki: a mi Urunk Jézus Krisztus gazdag létére szegénnyé lett értünk, hogy mi az ő szegénysége által meggazdagodjunk. Urunk teljesen felfordítja az emberi állapotokat. Gazdag volt. Ez a kép Jézusnak a mennyei létezését fejezi ki. Az, hogy eljött erre a földre, megszületett azon az első karácsonyon, azt jelentette, hogy mennyei gazdagságáról mondott le. Máshol így olvassuk: megüresítette önmagát. Milyen hatalmas szeretet és kegyelem! Eljött közénk az Istennek Fia! Nem maradt láthatatlanságba burkolózva, nem délibábként, illúzióként, hanem tapintható emberi testben. Meg lehetett őt érinteni, hallani lehetett a hangját. Gondoljunk csak bele: az, aki a betlehemi jászoltól nem iszonyodott, aki az ember sötétségétől nem riadt vissza, aki az ember testi-lelki szegénységében osztozott, az szólít meg ma is minket, akik minden külső pompa és fénytenger ellenére, minden gazdagságunk ellenére mindenestől szegények és elesettek vagyunk.

2. Isten meglátogat, és ezzel felforgatja a világunkat

Így látjuk-e magunkat? Egy újszülött érkezése felforgatja az ember életét. Menyíivel inkább így van ez, amikor Isten látogat meg minket. Megszólít, és ez gyak-

ran egyszerre öröm és fájdalom. Egyrészt fájdalom, mert jelenléte leleplezi sötét-ségünket, tisztátalanságunkat. Az úrvacsorai falat kenyér és kerty bor előtt megremeg a kezünk, mert a szent jön egészen közel hozzánk, bűnösökhöz, engedetlenekhez. Mi is mondanánk: távozz tőlem, bűnöstől, mert nem vagyok méltó a te közelségedre! Másrészt fájdalom, mert sokszor árat kell fizetni az engedelmességért. A korinthusiak életét is így forgatta fel Isten igéje: beszólt a családi életbe, a férfi és a nő kapcsolatába: nem lehet helye a tisztátalanságnak, a hűtlenségnek, paráználkodásnak, a méltánytalan bánásmódnak. Beszólt a jogi ügyekben: ne pereskedjenek egymással a hívők. Megszabta, hogy miként viselkedjenek a társadalmi eseményeken.

Az ige ma is beszól életünkbe. Abba, hogyan miként szeressem férjemet vagy feleségemet. Mert nem lehet akárhogyan. A szeretet nem bánt és nem erőszakoskodik, és mi mégis annyi rosszat teszünk a szeretet nevében. Az ige beszól abba, hogyan végzem a munkámat. Úgy dolgozzam, mintha Istennek dolgoznék. Ott a munkahelyen is becsületességre kell törekednem. Beszólt abba, hogyan ünnepeljünk. Legyen elcsendesedés, legyen imádkozás, nem csak dínom-dánom. És beszól abba is, hogyan éljek javaimmal. Az ige erről szól elsősorban, az adakozásról. Kiderül a korinthusiakról, hogy nagyon lelkesek, de a gyülekezeti konfliktusok és a Pállal szembeni bizonytalanságaik miatt abbahagyták a gyűjtést. Nincs ez jól így – fordul felénk Pál. Mindenkinek dicsekedtem a buzgóságokkal, most pedig mindez hiábavalóvá lesz? Egy jó ügyért, a jeruzsálemi szentekért való gyűjtésért nem elég lelkesedni, hanem határozottabban, elszántsággal kell melléjük állni.

3. *Felforgatott életünkből érték fakadhat*

Itt azt kell nekünk számba vennünk, hogy *ki az, aki mellé határozottabban oda kell állnod?* Akinek a gondjaiért felelős vagy, aki már rég vár a te könyörületre, de te még mindig halasztod, még mindig más ügyek terelik el a figyelmedet. Hány gyermek várja, hogy a szülő végre felnőjön szülőségéhez! Hány szülőről derül ki, hogy csak lelkesedik a gyerekért, de a vele járó küzdelmeket, a gondokat, a tanítást másra bízza! Hány gyerek vár ilyenkor, karácsonykor a nagy családi egyesülésre, mert a szülők egymástól szétszakadva, egyik itthon, másik külföldön jobb megélhetésért küzd! Ott van ezeknek a gyerekeknek is a szívében az a vágy, hogy milyen jó lenne, ha édesanyám, édesapám határozottabban mellém állna, nemcsak a pénzzel, hanem jelenlétével, imádságával, meleg ölelésével.

Milyen jó lenne határozottabban képviselni az igazságot. Nem mondogatni tovább hazugságokat egymásról vagy magunkról. Valaki ezt mondta: életem 80 százaléka szerepjáték. Ma is azért szól és látogat meg Isten, hogy felforgassa ezt a 80 százalék hamisságot, és hogy kezdjünk el hitelesen, őszintén élni. Pál apostol ép-

pen az adakozás kapcsán mondja: „erőtökhöz mértén kell adakozzatok”. Erőtökhöz, lehetőségeitekhez mértén kell cselekedni a jót. Nem szükséges többet mutatni, Isten előtt nem a sok adomány kedves, hanem az őszintén kitárt szív.

Karácsonyra nézve is igaz ez: „erőnköz mértén ünnepelni”. A csendes, szelíd, egyszerű ünneplés kedves az Istennek. Mi annyiszor célt tévesztünk ebben a vonatkozásban is: túlköltekezünk, túljajándékozunk egymást. Évről évre egyre több fényfűzér, egyre több dísz, ünnepi asztalunk roskadozik, utána pedig túlevéstől szenvedünk. Így hajtjuk, pörgetjük egymást. Óvakodjunk a túlzásoktól, mert az képmutatásba sodor.

Isten látogatása azon az első karácsonyon felkavarta a világot. A pásztorok nyugodt éjszakáját megzavarja az angyalok éneke, a bölcseknek el kell hagyniuk otthonukat, és indulnak az ismeretlen felé. Mária és József élete is feje tetejére áll, de ebből a felforgatásból hit, engedelmesség, öröm, és ami legfontosabb, üdvösség fakad. Szegénységből gazdagság.

4. *A szegények és gazdagok felforgatott élete*

Karácsony felforgatja a szegényekre és gazdagokra oszló társadalmunkat is. Azt mondja: van olyan szegénység, ami gazdagít. A legtöbb ember mindent megtesz azért, hogy kitörhessen a szegénységből. Az éhezés, a szomjúság, a folyamatos nélkülözés méltatlan az emberhez. Ezt inkább akkor tartjuk igaznak, ha ró-lunk van szó. Mások szegénységére viszont elméleteket gyártunk, magyarázatokat adunk: nem dolgozott, lusta, azért nincs semmije; elitta, eltékozolta a vagyonát. Magyarázatok helyett tudunk-e lágy kenyeret, pohár vizet, meleg ruhát nyújtani? Egy jó szót mondani? És nemcsak így, decemberben (Juhász Gyula: *Karácsony felé*). Tudunk-e úgy küzdeni mások szenvedéseinek enyhítéséért, ahogyan a sajátunkért? Márk evangéliumában mondja Jézus: „a szegények mindig veletek lesznek” (1,14). Mondhatta ezt Jézus az emberi természet mohósága, kapzsisága miatt is.

Az evangéliumra, Krisztus könyörületére nemcsak a szegényeknek, hanem a gazdagoknak is szükségük van. Jól mutatja ezt ez a levél is. A korinthusiakról tudjuk azt, hogy anyagiakban nem szenvedtek hiányt. Kikötővárosban éltek, ahol virágzott a kereskedelem. Lehetőség volt arra, hogy áruikat értékesítsék, és kitörjenek a szegénységből. Pál apostol két levélnél is többet írt nekik, másfél évig közöttük élt, dolgozott és prédikált, s így példázta, hogy teljes életük csak Krisztus által lehet. Olyan szép az igének ez a mozzanata, amely azt emeli ki, hogy az evangélium mindenkihez szól, és mindenki számára van mondanivalója. De nemcsak a különféle társadalmi, gazdasági állapotban levőknek, hanem gondolhatunk itt a szegényekre, gazdagokra lelki értelemben is.

Egyfelől azt vegyük számba, hogy kik ezek a lelki szegények. Azok, akik talán távol érzik magukat az ünneptől, akik számára nem jelentett katarzist a szentesítés, akik nem tudtak örülni a kántálóknak, a köszöntőknek, mert keserűség, harag költözött a szívükbe. De jön az Úr, és szól hozzájuk is. Az evangélium oda is be akar világítani, ahol a gyász, a veszteség miatt sötétség van. Ahol az emberek a szeretett családtag hiánya miatt lelki szegényeknek és érzelmi aknamezőnek érzik az ünnepet. Abba a családi hajlékba is jön, ahol ez a karácsony is veszekedéssel és könnyekkel telik, és úgy érzik, nagyon megszegényedtek, mert nem volt karácsonyi hangulat, boldog együttlét. Érted is születtem, és ha belém kapaszkodsz, átélheted azt a gazdagságot, amit a békességem nyújt neked akkor is, amikor angyalok éneke helyett kiabálás, civakodás van körülötted. Jöjjetek énhozzám mindnyájan, akik terhet hordoztok és megfáradtatok, és én megnyugvást adok nektek – mondja Jézus. Micsoda gazdagság benne és általa megnyugvásra lelni.

A lelki értelemben vett gazdagokhoz is odafordul Jézus: mindenben bővelkedtek. Alapigénk a tipikus karácsonyi gyülekezetet rajzolja le: bővelkedik hitben és igében, ismeretben és buzgóságban. Decemberben buzgóbbak az emberek, többen indulnak el templomba, többet imádkoznak, adakoznak. „Ismeritek az Úr Jézus Krisztus kegyelmét” – mondja Pál apostol a korinthusiaknak. Ismerjük mi is a karácsonyi énekeket, történeteket, a pásztorok fölött megnyíló eget, amelyet betöltött a fényes angyalsereg dicsőítő himnusza. Ismerjük a szent család sorsát, engedelmisségüket és küzdelmeiket. Ismerjük a napkeleti bölcsek útrairándulását, a fényes csillag feltűnte ma is olyan titokzatos és reménykeltő. Annyi karácsonyi igehirdetést hallottunk már, mire volt mindez elegendő? Származott-e ebből a bővelkedésből engedelmisség, öröm és hála, erő a szenvedések elhordozásához? Közelebb vitt-e mindez Isten akaratahoz?

5. Helyreállított világunk: ahol példák vannak, ott nincs szükség parancsokra

Pál apostol kerüli a kényszernek még csak a látszatát is. A mi liturgiánkban is így szólítunk fel az adakozásra: „Az adakozást ajánlom testvéreim segítőkészségébe.” Nem parancsként mondom, hanem azért, hogy mások buzgósága által a bennetek levő szeretet valódiságát is kipróbáljam. Ezzel kapcsolatban azt mondhatjuk, hogy ahol példák vannak, ott nincs szükség parancsokra. Hányszor tapasztaltuk mi is azt, hogy mások igyekezete minket is magával ragadott: tettük a dolgunkat, anélkül, hogy valaki parancsolta volna.

Munkahelyen történt, hogy egyik alkalmazott súlyos balesetet szenvedett. A kollégák róla beszéltek a munkaszünetben, és sokan kifejezték sajnálatukat. Az egyik munkatárs megszakitotta a hangos sajnálkozást, elővett pénztárcájából 100 eurót, és azt mondta: nézzétek, én ennyire sajnálom őt. Megszégyellték magukat a többiek, és szó nélkül mindenki a pénztárcájához nyúlt, és így gyűjtötték össze

„sajnálatusukat”, amit át is adtak a rászoruló munkatársnak. A példa itt is belátást és belső indítást eredményezett. Ösztönzést a jókedvű adakozásra. A szívből jövő odafordulás mind ilyen egyensúlyteremtés: helyreállítása annak, ami össze-zavarodott.

De mi történik akkor, ha elfogynak a példák? Ha nem meggyőzőek a példák? Nekünk arra kell gondolnunk, hogy számunkra Jézus Krisztus példája a mérvadó. Minden más modell másodlagos és mulandó. Keresztyén emberként sosem panaszkodhatunk arra, hogy nincsenek példaképeink, paradigmáink. Jézus az a sarokkő, akihez illeszkedik az egész épület – mondja máshol a Szentírás. De az, amit értünk tett, az a törvény rendjébe tartozó példamutatásnál jóval több. Miért? Azért, mert önként vállalt szegénysége árán *ajándékozott meg* minket. Karácsony igazi arcát nagypéntek mutatja meg: értünk született és lett szegény, hogy a mi nyomorúságunk és szegénységünk fel ne emésszen végleg és el ne pusztítson minket. Átala és benne van a mi gazdagságunk, örök életünk és reménységünk. Benne mindent megkaptunk, ami az élethez és az üdvösséghez szükséges. Hiszszük-e ezt? Isten ajándékának nemcsak a pásztorok, bölcsek, Mária és József örülhet, hanem mi is. Ma is lehet kitörő hálával és ujjongással csodálni őt. Le lehet borulni előtte és elfogadni azt, amit végtelen szeretetével kínálni akar nekünk, előtte, aki ma is gazdagítja életünket jelenlétével, békességével, bocsánatával itt és most és örökkön-örökké. Ámen.

4. További szempontok az istentisztelet alakításához

Az alkalomról

Karácsony Isten ajándékozó szeretetének ünnepe: egyszerűen Fiát adta a világnak, hogy aki hisz őbenne, annak örök élete legyen (Jn 3,16). A megajándékozott ember a hit feleletként maga is ajándékozóvá válik, így kapcsolódik be a világ helyreállításába, a lelki és anyagi egyensúly munkálásába. Az ünnep rávilágít arra, hogy Isten mentő terve valódi szükségre néz: a bűn miatt lelki elhagyatottságban, szegénységben élünk, Jézus kereszthalált is vállaló engedelmissége lesz számunkra az a gazdagság, amiben bősséggel részünk lehet. Testi, földi szegénységünkben és nélkülözéseinkben pedig látnunk kell, hogy minket egymásra bízott az Úr. Az üldözött, nélkülöző betlehemi kisdedit Mária és József, illetve a napkeleti bölcsek lelki-testi adományaik segítik.

Az adventi-karácsonyi időszakban látványos fórummá válik a keresztyén jótékonykodás. Megnő az adakozási kedv, a társadalom elesettjei feletti szánakozás és az együttérzés erősödik meg a közhangulatban. Önvizsgálatra van szükségünk, nehogy képmutatásba sodorjon az ajándékozási láz, és túlkompensációra kényszerítsen. Vajon az ajándékozási láz nem vált-e pótcselekvéssé, hitünkhöz csak

lazán kapcsolódó megnyilvánulássá? Ettől a kettősségtől óv Kálvin János: „bár általában mindenki imádkozik Istenhez, mégis kevesen tisztelik igazán; nagy a szertartások látványa, ritka viszont az őszinte szív” (*Instit.* I. 2,2.).

Lekció: Lk 1,39–56.

Énekajánlás: Magyar református énekeskönyv:

204 – *Szívünk vígsággal ma bétölt*

192 – *Dicsőség a magas mennyeekben Istennek.*

5. Képek, példák, szemelvények

A gazdagság felfuwalkodottá és önimádókéká tehet:

„Ami embertársainkat illeti, a Szentírás azt kívánja, hogy tartsuk őket nagyobb tiszteletben, mint önmagunkat, és jóhiszeműen, teljes erőnkkel törekedjünk a javukra; ezeket a parancsokat azonban csak akkor tudjuk szívből cselekedni, ha előbb megüresítjük magunkat a természeti felfogástól.” (*Instit.* III .7,4.)

Népi karácsonyi köszöntő

Gyönyörű éjjel volt	Ma is karácsony van,
Karácsony lehetett	De nem olyan, mint régen.
Midőn földre szállt	Kevés öröm van ma
Maga a szeretet.	Az emberi szívben.
Szent angyali sereg	Kihalt a szeretet
Zengett halleluját,	Bűn felett megbánás.
Dicsőség Istennek	Csodálkozva kérdik:
Hogy elküldte Fiát.	Mi az a megváltás?
Dicsőség Istennek,	Építsd fel, óh, Uram
Béke az embernek,	Dicső országodat,
Jóakarát legyen	Hadd lelje alatta
Mindenféle népnek.	Minden szív oltalmadat.
<i>Egyformán gazdagnak,</i>	Ekképp tudják meg
<i>Egyformán szegénynek</i>	A te kezéd művét,
<i>Angyali ajkakeről</i>	Milliók borulnak
<i>Így hangzik az ének:</i>	Szent trónod elé.

Ravasz László: *A pacsirták karácsonya*

(Reményik Sándornak)

(részlet)

De mi lenne másnap reggel? Vajon elég-e az, ha egyetlenegy napon csoda történik, és a havas táj felett elszórják az életmentő búzaszemeket? Élet-e egy

olyan karácsony, amely egy nap kivételes hangulatát iktatja bele évenként egyszer kietlen, sötét és kihűlt életünkbe? Lehet-e pacsirtát tartani úgy, hogy egy hosszú télen át egyetlenegyszer kapjon szemet? Milyen világos, hogy ha a karácsony nem lesz mindennap erkölcs: ünnepi romantika marad csupán. Milyen kőkemény valóság, hogy a pacsirták mindennap éhesek, mindennap fáznak, s őket mindennap etetni és szeretni kell.

Szabó T. Anna: *December, kicsi láng, nagy hőésés...*

Ragyog a gyertyafényben a méz és a citrom,
 pereg a szegfűszeg, mazsola: készül a mézes.
 Ablak közt fenyőgally, berkenye, csengő.
 Várjuk az angyalt, nagy, ünnepi várakozással.
 Jön is már, zúzmarás szárnyal az űr és az ég terein,
 hosszú palástban, mezítláb, szép, szelíd emberi arccal.
 Jön, jön a hírhozó. Várja repesve a gyermek –
 neki az ajándék kell, a fogható kell a csodából,
 kell a bizonyság: „Itt járt! Mit hozott?” S íme: csodát tesz
 a vágy és a vak bizalom – íme: megjön az angyal.
*S mit hoz a felnőttek? Aki tudja: mennyi vesződség,
 mennyi szorongás, munka és akarat kell már a csodához!*
*Mit hoz? A jó hírt: megszületett! És győz a halálon,
 fényt hoz a télbe a csöpp, diadalmas isteni gyermek.*
 Itt, ez a pillanat: ünnep. Bármilyen volt s lesz is utána.
 Gyermeki, nagy bizalommal fűjjük, hogy:
 „Mennyből az angyal...”,
 higgyük a jó hírt, hisz íme, világlik lángja a télben:
 úgy ragyog és melegít, mint
 hóban a berkenyeág.

Felhasznált irodalom

- Barnett, Paul: *The Message of 2 Corinthians: Power in Weakness*. Bibel Speacs Today. InterVarsity Press, Leicester 2003.
- Barrett, C. K.: *A Commentary on the Second Epistle to the Corinthians*. BNTC–HNTC, Black, London – Harper, New York 1973.
- Berger, Klaus: Almösen für Israel. Zum historischen Kontext der paulinischen Kollekte. In: *New Testament Studies* 23 (1977/2), 180–204.

- Betz, Hans Dieter: *2 Corinthians 8 and 9: A Commentary on Two Administrative Letters of the Apostle Paul*. Hermeneia – A Critical and Historical Commentary on the Bible. Fortress Press, Philadelphia 1985.
- Brink, G. van den – Kooi, C. van der: *Keresztyén dogmatika*. Ford. Kiss Jenő, Márton János, Kelemen Csongor Attila, Sógor Géza. Exit Kiadó, Kolozsvár 2022.
- Dunn, James D. G.: *Christology in the Making: A New Testament Inquiry into the Origins of the Doctrine of the Incarnation*. Westminster Press, Philadelphia 1980.
- Dunn, James D. G.: *Jesus and the Spirit. A Study of the Religious and Charismatic Experience of Jesus and the First Christians as Reflected in the New Testament*. Eerdmans, Grand Rapids 1997.
- Fee, Gordon D.: *The First Epistle to the Corinthians*. Eerdmans, Grand Rapids, MI 1988.
- Fee, Gordon D.: XAPIΣ in II Corinthians 1.15: Apostolic Parousia and Paul-Corinth Chronology. In: *New Testament Studies* 24 (1978), 533–538.
- Gorgi, Dieter: *Remembering the Poor. The History of Paul's Collection for Jerusalem*. Abingdon Press, Nashville 1992.
- Hahn, Ferdinand: *Theologie des Neuen Testaments*. Mohr Siebeck, Tübingen 2011.
- Holmberg, Bengt: *Paul and Power: The Structure of Authority in the Primitive Church as Reflected in the Pauline Epistles*. Wipf and Stock, Eugene 2004.
- Jewett, Robert: *A Chronology of Paul's Life*. Fortress Press, Philadelphia 1979.
- Martin, Ralph P.: *2 Corinthians*. Word Biblical Commentay 40. Word Incorporated, Dallas 2002.
- Meecham, H. G.: The Imperative Use of ἵνα in the NT. In: *Journal of Theological Studies* (1942), 179–185.
- Murphy-O'Connor, Jerome: *St. Paul's Corinth. Texts and Archaeology*. Wilmington, Michael Glazier, Wilmington 1983.
- Nagy László: Adomány, ajándék. In: Kozma Zsolt (szerk.): *Bibliai fogalmi szókönyv*. Erdélyi Református Egyházkerület, Kolozsvár 1992.
- Nickle, Keith F.: *The Collection: A Study on Paul's Strategy*. Studies in Biblical Theology. Wipf and Stock, Eugene, Oregon, United States 2009.
- Pannenberg, Wolfhart: *Rendszerezés teológia 2*. Ford. Görföl Tibor. Osiris Kiadó, Budapest 2006.
- Taylor, Nicholas: *Paul, Antioch and Jerusalem: A Study in Relationships and Authority in Earliest Christianity*. JSNTSup 66. Sheffield Academic Press, Sheffield 1992.
- Theissen, Gerd: *The New Testament. History, Literature, Religion*. Trans. by John Bowden, T&T Clark, London 2003.
- Witherington III, Ben: *Conflict and Community in Corinth: Socio-rhetorical Commentary on 1 and 2 Corinthians*. William Eerdmans, Grand Rapids – The Paternoster Press, Carlisle 1995.

This study provides a homiletical exegesis of 2Cor 8:7–9 following the structural pattern regarding the way from the text to the sermon. The first part focuses on the preparational phase, including historical, exegetical and theological analyses. The questions which are dealt in this step are related to the relationship between Paul and the Corinthians, the collection for Jerusalem and to theological motifs such as incarnation and offertory. Based on the findings of exegesis and having considered theological aspects and hermeneutic questions, the paper offers thoughts and suggestions for the content of a sermon. The final points are intended to provide additional perspectives and illustrations to help in planning the worship service.

Keywords: 2Corinthians, collection for Jerusalem, volunteering, Christmas.